

CHEMSEX

prevenció,
detecció i
abordatge a
Catalunya

Canal Salut
> Drogues
Drogues.gencat

**Generalitat
de Catalunya**

Salut/Agència de
Salut Pública de Catalunya

Alguns drets reservats

© 2021, Generalitat de Catalunya. Departament de Salut.
Agència de Salut Pública de Catalunya. Subdirecció General de Drogodependències

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 4.0 Internacional.

La llicència es pot consultar a la [pàgina web de Creative Commons](#).

Edita:

Agència de Salut Pública de Catalunya
Subdirecció General de Drogodependències

Primera edició:

Barcelona, novembre de 2021.

Assessorament lingüístic:

Secció de Planificació Lingüística del Departament de Salut

Disseny de plantilla accessible 1.03:

Oficina de Comunicació. Identitat Corporativa.

Sumari

Coordinació i participants	4
Abreviacions	7
Presentació del document	8
1. Introducció: el fenomen del <i>chemsex</i> i la seva situació a Catalunya.....	9
2. Eixos d'actuació i propostes de millora	13
2.1. Informació	13
2.2. Prevenció selectiva.....	14
2.3. Prevenció indicada i basada en la reducció de riscos	15
2.4. Detecció i orientació	18
2.5. Intervenció	22
3. Pla de formació sobre <i>chemsex</i>	26
4. Annexos	28
4.1. Annex 1. PROPOSTES DE PREGUNTES PER A LA DETECCIÓ DE PERSONES QUE PRACTIQUEN CHEMSEX.....	28
4.2. Annex 2. ACCIONS DE FORMACIÓ PER A PROFESSIONALS EN MATÈRIA DE CHEMSEX.....	31
4.3. Annex 3. RECURSOS ESPECÍFICS PER A USUARIS DE <i>CHEMSEX</i>	35
5. Bibliografia.....	37

Coordinació i participants

Coordinació

Joan Colom Farran

Subdirecció General de Drogodependències. Programa de Prevenció, Control i Atenció al VIH, les ITS i les Hepatitis Víriques. Agència de Salut Pública de Catalunya. Departament de Salut

Grup motor

Elena Adán Ibáñez

Subdirecció General de Drogodependències. Agència de Salut Pública de Catalunya. Departament de Salut

Joan Colom Farran

Subdirecció General de Drogodependències. Programa de Prevenció, Control i Atenció al VIH, les ITS i les Hepatitis Víriques. Agència de Salut Pública de Catalunya. Departament de Salut

Cinta Folch Toda

Centre d'Estudis Epidemiològics sobre les Infeccions de Transmissió Sexual i Sida de Catalunya (CEEISCAT), Departament de Salut, Generalitat de Catalunya

Víctor Galán Amador

Subdirecció General de Drogodependències. Agència de Salut Pública de Catalunya. Departament de Salut

Laia Gasulla Suriol

Sub

direcció General de Drogodependències. Agència de Salut Pública de Catalunya. Departament de Salut

Ana Isabel Ibar Fañanás

Subdirecció General de Drogodependències. Agència de Salut Pública de Catalunya. Departament de Salut

Raúl Soriano Ocón

Consultor en salut sexual i *chemsex*

Grup de treball: Prevenció i reducció de riscos i de danys

Marisa Cebrián

Fundació Àmbit Prevenció

Javier Gavilán

Stop Sida

Elena Longares

Gais Positius

Joaquim Roqueta

Gais Positius

Grup de treball: Detecció i orientació

Pep Coll

Hospital Universitari Germans Trias i Pujol. Institut de Recerca de la Sida IrsiCaixa

Jorge García

Unitat d'ITS i VIH Drassanes-Vall d'Hebron. Hospital Universitari Vall d'Hebron

Antoni Gata

Barcelona Checkpoint

Maria Martínez-Rebollar

Unitat de VIH-SIDA, Servei de Malalties Infeccioses, Hospital Clínic de Barcelona

Lluís Villegas

Stop Sida

Grup de treball: Intervenció

Jordi Blanch

Pla director de salut mental i addiccions. Departament de Salut

Hospital Clínic de Barcelona

Patricia Colomera

Creu Roja. CAS Lluís Companys

Cristo Manuel Cruz Alonso

Fundació Galatea

Santiago Duran-Sindreu

Unitat de Conductes Addictives. Servei de Psiquiatria. Hospital de la Santa Creu i Sant Pau

Carmina Fumaz

Unitat de VIH. Hospital Universitari Germans Trias i Pujol

Laia Miquel de Montagut,

Unitat de Conductes Addictives. Servei de Psiquiatria. Hospital Clínic de Barcelona

Rubén Mora

Stop Sida

Lina Oviedo

CAS Santa Coloma de Gramenet. Parc de Salut Mar

Pedro Paris

Associació Benestar i Desenvolupament. CAS de Sants

Victòria Soler

Servei d'Urgències. Hospital Clínic de Barcelona

Marta Torrens

Institut de Neuropsiquiatria i Addiccions. Parc de Salut Mar

Anna Trujillo

Creu Roja. CAS Lluís Companys

Josep Maria Vázquez

Associació Benestar i Desenvolupament. CAS de Sants

Grup de treball: Formació

Cristo Manuel Cruz Alonso

Fundació Galatea

Juane Hernández

Grup de Treball sobre Tractaments del VIH/Sida (gTt)

Lorena de la Mora Cañizo

Servei d'Infeccions. Unitat de VIH. Hospital Clínic de Barcelona. Universitat de Barcelona

Aldana Menéndez

Associació Benestar i Desenvolupament

Grup focal amb homes que practiquen *chemsex*

7 homes hi han participat de forma anònima

Col·laboradores

Montse Bartroli

Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB)

Eva Oliva

Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB)

Abreviacions

ASSIST	prova de detecció de consum d'alcohol, tabac i substàncies (Alcohol, Smoking and Substance Involvement Screening Test)
CAP	centre d'atenció primària
CAS	centre d'atenció i seguiment
CSMA	centre de salut mental d'adults
GBHSH	gais, bisexuals i homes que tenen sexe amb homes
HSH	homes que tenen sexe amb homes
ITS	infecció de transmissió sexual
LGTBQ+	lesbianes, gais, transsexuals, bisexuals, <i>queer</i> i altres
PrEP	profilaxi de preexposició
SEM	Sistema d'Emergències Mèdiques
VHC	virus de l'hepatitis C
VIH	virus de la immunodeficiència humana

Presentació del document

Aquest document és el resultat d'un procés de reflexió i participació l'objectiu principal del qual és millorar la prevenció, la detecció i l'abordatge del *chemsex* a Catalunya. S'adreça a tots els i les professionals i agents que intervenen en aquests àmbits.

El procés d'elaboració, liderat per la Subdirecció General de Drogodependències, ha inclòs la designació d'un grup motor que ha anat coordinant i revisant de forma continuada tot el procés, de quatre grups de treball monogràfics sobre prevenció i reducció de riscos, detecció i orientació, intervenció, i formació, a més d'un grup focal amb homes que practiquen *chemsex*.

Aquests grups de treball es van plantejar com espais per a la discussió i col·laboració entre els diferents agents que intervenen en aquest sector, de manera que es poguessin analitzar de forma conjunta les necessitats de salut de les persones que practiquen *chemsex* a Catalunya i consensuar com se'n pot millorar la resposta preventiva i assistencial. Es van identificar els serveis i els agents implicats en cada una d'aquestes àrees d'activitat (prevenció, detecció de casos i intervenció) i quin podia ser el seu rol, i es van identificar els aspectes clau a tenir en compte per millorar la situació en cadascuna de les àrees. De la mateixa manera, es va elaborar un pla formatiu a través de la valoració de les necessitats formatives dels i les professionals dels diferents serveis relacionats.

El procés de treball interdisciplinari en si mateix va suposar un primer pas per a la millora de la coordinació entre serveis i també per incorporar la participació dels usuaris de *chemsex* en les discussions sobre la resposta a aquest fenomen.

Durant el període de setembre de 2019 a febrer de 2020 es van fer un total de tres reunions amb cada un dels grups de treball, tres reunions de coordinació del grup motor, així com un grup focal dirigit a usuaris de *chemsex*.

El contingut d'aquest document marc és doncs el resultat del treball col·laboratiu de professionals d'un ampli ventall de serveis i també recull les opinions expressades per persones que han practicat *chemsex*, ja que és fonamental comptar amb la seva veu perquè les accions que es dissenyen siguin significatives.

A totes les persones participants, la Subdirecció General de Drogodependències els vol agrair la seva participació, ja que sense les seves aportacions aquest treball no hagués estat possible.

Joan Colom i Farran

Subdirector general de Drogodependències

Director del programa PCAVIHV (Prevenció, Control i Atenció al VIH, les ITS i les Hepatitis Viriques)

Agència de Salut Pública de Catalunya.

Introducció: el fenomen del *chemsex* i la seva situació a Catalunya

1

El terme *chemsex* s'utilitza en contextos professionals per fer referència a un tipus particular de consum sexualitzat de substàncies vinculat a la cultura sexual gai (*Ministerio de Sanidad*, 2020) i que ha estat definit com un «ús intencionat de drogues per tenir relacions sexuals per un llarg període de temps (que pot variar de diverses hores a dies)» i en el qual un element clau és «el temps, perquè com més temps es pot donar més exposició a riscos i danys» (Fernández-Dávila P., 2016). Les persones que practiquen *chemsex* són homes gais, bisexuals, persones que es transvesteixen (*cross-dressers*), persones trans i persones no binàries que formen part de la comunitat LGBTQ+ (*Stop Sida*, 2020).

El que és més habitual és que la pràctica del *chemsex* tingui lloc a cases particulars, però també es pot donar a diferents negocis dirigits al públic gai, com saunes, clubs de sexe, hotels, festes en locals privats, locals amb cambra fosca, així com zones de *cruising* (trobades sexuals a l'aire lliure) (*Grupo de trabajo sobre chemsex*, 2020). Les sessions de *chemsex* poden ser d'un a un (amb una parella sexual ocasional o amb una parella estable), en trio o de sexe en grup. Però també hi ha qui el practica en solitari, visionant material pornogràfic o interaccionant en línia amb altres consumidors, per exemple, a través de càmeres web. (*Grupo de trabajo sobre chemsex*, 2020). El *chemsex* és més prevalent a les ciutats grans i les seves àrees metropolitanes, així com en destinacions turístiques populars entre el públic gai (*Ministerio de Sanidad*, 2020).

Malgrat que no totes les persones que practiquen *chemsex* presenten problemes derivats d'aquestes pràctiques sexuals i de consum, el fenomen del *chemsex* es considera un problema de salut pública a causa que la seva pràctica intensiva i continuada pot tenir implicacions greus per a la salut sexual, mental i pot produir addicció i comprometre el benestar de qui el practica (Soriano R. i del Amo J., 2020). Per aquest motiu, és una font de preocupació i és necessari donar-hi una resposta institucional adequada.

Pel que fa a la situació del *chemsex* a Catalunya, a l'enquesta EMIS-2017 (*European MSM Internet Survey*) (EMIS, 2019) (EMIS, 2020), enquesta en línia que es va realitzar a països d'Europa, al Canadà i les Filipines, hi van participar 10.634 HSH (homes que tenen sexe amb homes) residents a l'estat espanyol i, d'aquests, 2.383 eren residents a Catalunya. L'edat mitjana dels participants a Catalunya va ser de 36 anys (DE=11,6), amb un percentatge del 29,6% d'immigrants.

En total, el 18,5% dels homes residents a Catalunya va declarar que havia fet un ús sexualitzat de drogues durant els darrers 12 mesos (és a dir, havien usat drogues estimulants per incrementar la intensitat de les relacions sexuals o per fer que aquestes relacions duressin més en el temps), i un 13,4% les havia consumit amb més d'un home a la vegada (trio o sexe en grup). Els llocs més freqüents on va ocórrer la darrera trobada de sexe en grup i consum de drogues recreatives van ser una casa privada (66,5%) i un local comercial de sexe (sauna, club de sexe, cambra fosca) (26,1%) (vegeu la taula 1).

Taula 1. Característiques del consum sexualitzat de drogues dels participants d'EMIS residents a Catalunya (n=2.383)

Pregunta	%
Darrera vegada de l'ús sexualitzat de drogues? *	
• Últims 12 mesos	18,6
• Fa més de 12 mesos	5,7
• Mai	75,7
Darrera vegada de l'ús sexualitzat de drogues en sexe grupal? **	
• Últims 12 mesos	13,4
• Fa més de 12 mesos	5,4
• Mai	81,2
Lloc més recent de l'ús sexualitzat de drogues en sexe grupal? ***	
• Casa d'algú altre	42,1
• Casa pròpia	24,4
• Sauna	17,4
• Club o cambra fosca	8,7
• Hotel	4,5
• Cruising	1,6
• Altres	1,0

* Ús de drogues estimulants per incrementar la intensitat de les relacions sexuals o per fer que durin més en el temps.

** Combinació de drogues estimulants i sexe amb més d'un home en els últims 12 mesos.

*** Entre els qui han tingut relacions sexuals durant els últims 12 mesos i han combinat drogues i sexe.

Quant al consum de drogues injectades (a banda dels esteroides anabòlics o algun medicament amb recepta), la prevalença va ser del 1,3% el darrer any i del 2,1% alguna vegada a la vida. Entre aquests, el 28,6% se n'havia injectat alguna vegada amb una agulla o xeringa prèviament usada per una altra persona.

La prevalença autodeclarada d'hepatitis C (hepatitis causada pel VHC) entre els homes que van declarar que havien fet un ús sexualitzat de drogues durant els darrers 12 mesos va ser del 7,1%, i un 36,8% havien rebut alguna vegada un diagnòstic de infecció per VIH.

És important remarcar que quan es compara amb la resta de les comunitats autònomes, Catalunya és la segona comunitat que té prevalences de consum més elevades: el percentatge d'ús sexualitzat de drogues en les darreres 4 setmanes a les Balears és del 12,4%; a Catalunya, el 10,6%; a Madrid, el 8,8%, i a les Canàries, el 7,3%.

Tal com mostren aquestes dades i, de la mateixa manera com ha anat succeint en altres països europeus, el *chemsex* s'ha convertit en un fenomen emergent en el nostre entorn. Davant de les evidències que el seu impacte estava manifestant-se també a Catalunya, van sorgir les primeres propostes per fer-li front, i va ser el 2015 quan l'entitat Stop Sida va posar en marxa un servei específic per als usuaris de *chemsex*, que va ser pioner en tot l'estat (Curto et al., 2020).

Progressivament, les demandes d'atenció professional per problemes de salut relacionats amb aquestes pràctiques s'han anat fent més visibles en diferents centres i serveis de la xarxa de salut pública a Catalunya. En l'actualitat, l'atenció específica a persones amb pràctiques de *chemsex* s'ofereix de manera habitual en determinats serveis.

En aquest sentit, aquest document sorgeix després de reconèixer i recollir quins recursos tenen més implicació en aquesta atenció, i n'és una finalitat proposar canvis per seguir millorant la resposta als nous reptes relacionats amb aquest fenomen.

És, per tant, convenient identificar en quins dels àmbits d'actuació és necessari introduir les millores. A més dels referits a la vessant preventiva i assistencial, també es perceben necessitats d'informació sobre el *chemsex*, ja que n'han sorgit demandes tant de les persones particulars com de professionals i mitjans de comunicació.

En el següent quadre resum es descriuen els principals eixos d'actuació en aquestes pràctiques i també s'hi concreta a quins grups es dirigeixen aquestes actuacions.

Eixos d'actuació	Grups als quals s'adrecen les actuacions
Informació sobre el fenomen del <i>chemsex</i>	Ciutadania en general , i que pot incloure des de mitjans de comunicació fins a familiars i amics/gues de persones que sí que el practiquen, així com professionals.
Prevenició selectiva	Persones que no practiquen <i>chemsex</i> però que d'alguna manera s'hi veuen exposades , per exemple, la comunitat gai en general, usuaris d'aplicacions de contactes, persones que assisteixen a saunes, locals de sexe i zones de <i>cruising</i> .
Prevenició indicada	Persones que practiquen <i>chemsex</i>.
Detecció i derivació	Persones que practiquen <i>chemsex</i> i es troben en situacions de crisi , situacions agudes que requereixen una intervenció immediata. Persones que han desenvolupat problemes associats a la pràctica del <i>chemsex</i> i que cal abordar d'una manera més continuada.
Intervenció	Persones que presenten problemes associats a la pràctica del <i>chemsex</i> i que estan disposades a rebre atenció i tractament , ja sigui amb objectius d'abstinència o de reducció de riscos.

Al llarg de les següents pàgines es van descriure de manera més detallada:

- quin és l'objectiu de cada eix d'actuació,
- a quins grups es dirigeixen les actuacions,
- quins agents intervenen en el seu desenvolupament, i
- quins aspectes claus s'han de considerar a efectes d'introduir millores en cada eix d'actuació.

Com a resposta a les necessitats formatives detectades en aquest àmbit, al final d'aquest document es defineixen igualment les línies del pla de formació sobre *chemsex* que s'implementarà a partir de la seva publicació. Amb aquesta iniciativa formativa s'espera poder posar a l'abast dels i les professionals que intervenen en aquest àmbit eines i coneixements per tal que puguin millorar les seves intervencions preventives, així com atendre i acompanyar de manera adequada les persones que practiquen *chemsex*.

Eixos d'actuació i propostes de millora

2

2.1. Informació

Les pràctiques de *chemsex* poden tenir implicacions en la salut i ser objecte de preocupació per aquelles persones que no tenen coneixements sobre aquest fenomen. És important que existeixi informació contrastada sobre aquest fenomen a l'abast de qualsevol persona que en busqui informació.

Objectius i grups als què es dirigeix

- Posar a disposició de tota la ciutadania informació bàsica objectiva sobre el *chemsex*.
- Augmentar el nivell de coneixements i de sensibilització de la ciutadania i sobretot de l'entorn de les persones que practiquen *chemsex*, per tal d'evitar el seu aïllament, estigmatització i exclusió social.
- Proporcionar informació bàsica sobre el fenomen del *chemsex* a professionals i als mitjans de comunicació que ho requereixin.

Agents que han de facilitar aquesta informació bàsica

Aquesta informació l'han de desenvolupar els serveis de salut de les administracions i les entitats comunitàries. La seva difusió es pot realitzar principalment en línia, a través de llocs web i xarxes socials dels serveis de salut de les administracions públiques i entitats comunitàries, entre altres.

Aspectes clau i propostes de millora

Es detecta la necessitat de proporcionar informació clara i objectiva sobre el fenomen del *chemsex* dirigida a la **població en general**.

Pel que fa a el **tractament mediàtic** del *chemsex*, es considera necessari que sigui objectiu, rigorós i respectuós amb la comunitat, i en concret amb les persones que el practiquen. És convenient que s'elaborin documents de referència perquè els mitjans millorin l'abordatge d'aquest fenomen, igual que s'ha fet amb altres temes com el VIH o el consum de drogues (Onusida Latina, 2011) (Martín R, 2010).

Per a les **famílies i altres persones de l'entorn dels usuaris de *chemsex***, es recomana que se'ls ofereixi informació dels recursos assistencials i de suport amb què compten a Catalunya, així com una guia de suport, on es donin eines i recursos per poder fer-los un

acompanyament d'una manera més adequada i evitar l'aïllament i estigmatització de les persones que practiquen *chemsex* (London Friend, 2019).

D'altra banda, cal posar a l'abast dels i les **professionals** informació i recursos relacionats amb el *chemsex*. La difusió d'aquesta informació és un aspecte molt rellevant que cal assegurar per tal que arribi a tots els i les professionals que poden estar en contacte amb els usuaris. Aquesta difusió podria fer-se a través de col·legis professionals, xarxa de d'atenció primària, de salut mental i entitats comunitàries.

2.2. Prevenció selectiva

La prevenció selectiva s'adreça a subgrups de la població que es consideren exposats a certs factors de risc associats al consum de drogues i, per tant, en risc d'abús, tenint en compte la seva pertinença a un segment determinat de la població que presenta conductes potencialment associades al desenvolupament de problemes relacionats amb les drogues (Generalitat de Catalunya, Departament de Salut, 2008).

Grups als què es dirigeix

En el cas del *chemsex*, la prevenció selectiva es dirigeix a les persones que no el practiquen però que d'alguna manera es veuen exposades a aquestes pràctiques, per exemple, a la comunitat LGTBQ+ en general, usuaris d'aplicacions de contactes, persones que assisteixen a saunes gais, locals de sexe i zones de *cruising*.

Objectius

- Proporcionar informació objectiva sobre el *chemsex* i els riscos que comporta la seva pràctica.
- Reduir o retardar la incorporació a les pràctiques de *chemsex* de les persones que hi puguin estar exposades.

Agents que han de facilitar la prevenció selectiva i el paper que hi tenen

La prevenció selectiva cal treballar-la tant des dels serveis de salut com de les unitats i serveis d'atenció a les persones que viuen amb el VIH, les unitats d'ITS, els serveis d'atenció a les drogodependències, l'atenció primària, entitats comunitàries i organitzacions que treballen en l'àmbit del consum de drogues.

D'altra banda, també cal que la informació sobre prevenció estigui disponible en contextos d'oci i lleure gai (festivals i els hotels que acullen turistes que hi assisteixen, per exemple), i en contextos sexuals (saunes, clubs de sexe, zones de *cruising*, etc.), incloent-hi la indústria pornogràfica i els entorns de treball sexual.

Un mitjà rellevant poden ser les publicacions en línia dirigides al públic LGTBQ+ i les aplicacions de contactes.

Aspectes clau i propostes de millora

Un element clau per portar a terme intervencions preventives és la implicació de la comunitat, a través de les entitats comunitàries per exemple. També es considera important que la informació que es doni no sigui en un to ni alarmant ni tampoc banalitzant el consum i la pràctica del *chemsex*. La informació cal que sigui concisa i senzilla.

2.3. Prevenció indicada i basada en la reducció de riscos

Els programes i les intervencions de prevenció indicada es despleguen a partir de la identificació de persones que presenten signes inicials de problemes greus associats als consums de substàncies psicoactives, així com altres problemes de conducta (Generalitat de Catalunya, Departament de Salut, 2008). La reducció de riscos en aquests contextos cal que ofereixi atenció tant als aspectes relacionats amb l'ús de substàncies com els referits a la salut sexual i altres aspectes de salut.

Grups als què es dirigeix

A les persones que practiquen *chemsex*.

Objectius

La prevenció indicada en el *chemsex* ha d'anar dirigida a reduir les conseqüències negatives per la salut i psicosocials associades a aquesta pràctica. Per tant els objectius serien:

- Reduir la prevalença de l'ús problemàtic de substàncies en contextos de *chemsex*.
- Reduir el risc de intoxicacions i sobredosis.
- Reduir el risc de l'impacte de les pràctiques de *chemsex* en aspectes com la salut mental, addiccions a substàncies i addiccions comportamentals, la salut sexual i la sexualitat, així com altres problemes psicològics, socials i sanitaris relacionats.
- Reduir el risc de transmissió de VIH i altres ITS.

Agents que han de facilitar la prevenció indicada i el paper que hi tenen

Les entitats comunitàries que treballen amb la comunitat LGTBIQ+ i el usuàries mateixos de *chemsex* tenen un rol fonamental en la intervenció en reducció de riscos i danys.

Altres facilitadors n'han de ser els i les professionals que treballen en els àmbits especialitzats de l'atenció a les drogodependències (tant en tractament orientat a l'abstinència com a la reducció de danys) i de les malalties infeccioses i de transmissió sexual, així com els/les qui treballen als serveis de malalties infeccioses i unitats de VIH.

És necessari que hi hagi la implicació de la indústria de l'oci per tal que s'apliquin mesures estructurals que permetin que les intervencions i els recursos de reducció de danys estiguin presents i s'ofereixin dins dels seus espais. També perquè es protegeixi la salut de les persones que fan ús dels seus establiments o esdeveniments.

Aspectes clau i propostes de millora

→ **Material divulgatiu dirigit a les persones que practiquen *chemsex*:** tot i que ja existeixen diversos materials i campanyes adreçades a les persones que practiquen *chemsex* per a la reducció de riscos i danys, és necessari que es treballi de manera conjunta i donar suport a les entitats comunitàries que estan intervenint en aquest àmbit per intensificar-ne el desenvolupament i optimitzar-ne la difusió.

→ **Intervenció sobre la indústria d'oci LGBTQ+**

Per facilitar la incorporació de les estratègies de reducció de riscos i danys en aquests espais, es recomana que es portin a terme les següents accions:

- Col·laboració en campanyes de salut amb les administracions i entitats comunitàries.
- Formació específica, amb especial èmfasi en la prevenció i actuació en cas de sobredosi o intoxicació.
- Incorporació de procediments per millorar la seguretat dels clients: rondes de supervisió en les zones de risc dels locals (especialment a les saunes).
- Regulació de la temperatura màxima en els locals (especialment a les saunes).
- Limitació del temps d'estada en els locals a un màxim de 8 hores diàries, etc.
- Reconeixement amb un distintiu de les bones pràctiques en aquest sector.
- Facilitació d'accés a informació sobre drogues i salut sexual en els mateixos espais de festa, idealment a través d'intervencions d'ajuda mútua d'entitats especialitzades.
- Inclusió d'enllaços a pàgines i materials d'informació preventiva i de reducció de riscos en els webs dels negocis dirigits a aquest públic.

→ **Intervenció directa en el cas de persones que practiquen *chemsex*: incorporar el consell en reducció de riscos i danys als serveis assistencials**

Són diversos els recursos assistencials amb els quals les persones que practiquen *chemsex* poden entrar en contacte per diferents raons: intoxicacions, infeccions de transmissió sexual, problemes de salut mental, entre d'altres. Els que s'han identificat com a prioritaris per portar-hi a terme intervencions de reducció de riscos i danys són els següents:

- les organitzacions comunitàries,
- els centres i unitats d'ITS,
- els serveis d'atenció a les drogodependències,
- els serveis de malalties infeccioses i unitats de VIH,
- les urgències generals, i
- els recursos per a adults de la xarxa de salut mental, sobretot els serveis d'urgències de psiquiatria.

En primer lloc, l'**aconsellament en reducció de riscos cal que el proporcionin tots els dispositius** esmentats, però la seva extensió i freqüència dependrà del tipus de servei.

Pel que fa als **cribratges de infeccions transmissibles** en els usuaris de *chemsex*, cal que s'ofereixin amb una freqüència adequada. En el cas dels homes GBHSH (gais, bisexuals i

homes que tenen sexe amb homes), està indicada la realització de proves amb caràcter anual, i augmentar-ne la freqüència (cada 3-6 mesos) quan hi ha més risc (GESIDA, 2017). Paral·lelament, cal oferir altres mesures preventives com les **vacunacions** i els tractaments profilàctics. És important destacar la importància d'oferir la PrEP (profilaxi de preexposició) a les persones sense VIH que practiquen *chemsex* (Coll P i Fumaz C, 2016).

Les intervencions de reducció de danys, que les han d'oferir aquests dispositius a les persones que fan *chemsex*, han d'abordar la **prevenció i actuació en cas d'intoxicacions i sobredosis**, que es pot fer tant en un format breu o més extens en funció del que permetin les circumstàncies del servei. Aquestes intervencions han d'incloure tant els factors de risc com les estratègies per prevenir-los, la identificació del problema i l'actuació corresponent, incloent-hi també l'alerta als serveis d'emergència i les accions bàsiques de socors. En el cas dels serveis d'urgències, on es poden atendre les intoxicacions directament, si es donen les condicions necessàries, cal fer consell bàsic abans de l'alta o, si no, s'han de facilitar referències per accedir a aquesta informació preventiva posteriorment. En el cas dels centres on el contacte és regular, es pot anar treballant i fent seguiment dels coneixements i experiències al llarg del temps.

Finalment, la **distribució de material per a un consum més segur**, com poden ser les xeringues per les persones que s'injecten o pipes pels qui inhalen, la poden fer els serveis d'atenció a les drogodependències, d'atenció primària i de entitats comunitàries, entre d'altres.

Per tal d'implementar aquestes intervencions, és fonamental la formació dels i les professionals, que és un pas previ necessari mitjançant el qual es promogui aquesta línia de treball.

→ **Desenvolupament de programes d'apropament de les entitats comunitàries (LGTBQ+, d'atenció a les drogodependències i d'atenció al VIH)**

Les entitats comunitàries presenten unes condicions molt avantatjoses per intervenir en l'actuació de la reducció de danys, ja que són molt més accessibles a les persones per la seva proximitat cultural. Aquestes poden ser organitzacions LGTBQ+, d'atenció a les persones que usen drogues o a les persones que viuen amb VIH, incloent-hi serveis residencials.

Tal com algunes organitzacions comunitàries estan demostrant, poden tenir un paper rellevant per apropar la **prevenció i el cribatge de infeccions de transmissió sexual**, així com d'altres estratègies preventives com les vacunacions i tractament profilàctics, sempre que l'estructura ho permeti.

De la mateixa manera, l'**aconsellament i l'abordatge educatiu** sobre la reducció de riscos pot portar-se a terme de múltiples maneres i formats, tant intervencions individuals com sessions grupals. La **distribució de material preventiu i de consum** és una estratègia que

també cal que implementin aquest tipus d'organitzacions, així com la formació dels usuaris en **prevenció i actuació en cas d'intoxicacions i sobredosis**.

Al mateix temps, les entitats comunitàries es troben en una posició privilegiada per fomentar la participació en aquesta actuació dels usuaris de *chemsex* i traslladar la seva veu i preocupacions. Poden també implementar accions d'apropament de manera directa o a través de la **formació i implicació en ajuda mútua**. Aquesta estratègia és molt rellevant per intervenir en alguns dels **espais on es practica *chemsex* (locals, festivals, hotels, zones de *cruising* i festes privades)** als quals cal fer arribar els materials de informació i prevenció.

2.4. Detecció i orientació

Malgrat que moltes persones que practiquen *chemsex* no presenten problemes associats, hi ha alguns casos en què això pot derivar en complicacions que requereixen atenció professional. El paper dels i les professionals per detectar situacions problemàtiques i acompanyar els usuaris en el procés de reconeixement d'aquestes i buscar suport qualificat pot ser crucial.

Objectiu

Millorar la detecció precoç dels problemes associats a la pràctica del *chemsex*.

Grups a què es dirigeix

Les situacions problemàtiques que es poden detectar en relació amb la pràctica de *chemsex* s'agrupen en dues tipologies:

D'una banda, es poden donar **situacions de crisi**, que són situacions agudes que requereixen una intervenció immediata:

- Reacció adversa.
- Sobredosi.
- Brot psicòtic.
- Intent autolític.
- Violència i agressió.
- Agressió sexual o violència sexual.
- Situació de vulnerabilitat extrema social i emergència social.

Aquestes situacions de crisi es poden donar a qualsevol espai on es practiqui el *chemsex*.

De l'altra banda, si la pràctica de sexe associat al consum de drogues es manté i s'intensifica al llarg del temps, pot desenvolupar-se un **abús del consum o una addicció** a les substàncies, addiccions comportamentals, o bé **problemes de salut mental i socials** que cal abordar d'una manera més continuada. En aquests casos es parla de *chemsex* problemàtic o de pràctiques de *chemsex* problemàtiques.

Les persones amb problemes associats a la pràctica de *chemsex* sovint accedeixen als recursos per diferents tipus de serveis, normalment sanitaris o comunitaris, però no totes les persones que tenen problemes associats a la pràctica de *chemsex* són conscients de com això els està afectant la seva salut. Algunes directament sol·liciten suport, però altres necessiten un acompanyament per ser conscients d'aquesta problemàtica. Depenent del reconeixement del problema que tingui cada persona i de la seva predisposició a demanar ajuda, cal ajustar la intervenció.

Agents que han de facilitar la detecció i orientació i el paper que hi tenen

Situacions de crisi

Les situacions de crisi es poden donar en qualsevol context en què es practica *chemsex* i es fan *chills*, és a dir, en pisos i festes particulars, saunes, clubs de sexe i zones de *cruising*.

L'ús de substàncies en aquestes sessions pot comportar reaccions adverses o intoxicacions, ja que, a vegades, uns participants conviden altres a consumir substàncies i, per tant, no es controla ben bé què s'està consumint. A més, la dinàmica de la mateixa sessió pot portar la persona a consumir més del que tenia previst o del que està acostumada a consumir (tal i com refereixen els mateixos usuaris de *chemsex* al grup focal).

En aquestes situacions de reaccions adverses a substàncies o sobredosis, és molt recomanable comptar amb persones entrenades, com altres usuaris de *chemsex* (o en el cas de saunes i clubs de sexe, treballadors del local), per fer una primera atenció que pugui reduir el risc per a la vida mentre arriben els serveis d'atenció immediata, com els serveis d'emergències mèdiques (SEM), o mentre la persona afectada és derivada a les urgències mèdiques i/o psiquiàtriques.

Les situacions de violència o agressions sexuals, en funció de la gravetat, cal atendre-les a urgències mèdiques generals. Les agressions sexuals en el context de la pràctica de *chemsex* requereixen una mirada especial, ja que, en aquest espai de pràctiques sexuals, el consentiment té codis diferents que en altres contextos. Un home que vol practicar *chemsex* té una predisposició a tenir pràctiques sexuals i a experimentar que no contradiu que hi hagi moments en què es pugui sentir agredit.

En el context del *chemsex*, en ocasions, al trobar-se sota la influència de substàncies psicoactives, o a l'estar en un entorn altament sexualitzat, algunes persones poden ser menys perceptives de la vulnerabilitat de les persones amb qui estan tenint relacions sexuals, i pot haver-hi gran confusió en matèria de consentiment. Quan una persona està molt intoxicada, encara que pugui semblar que està consentint, és possible que no estigui en condicions de negar el consentiment, i les agressions sexuals o les violacions poden ser tan evidents com quan algú les comet en altres escenaris (Stuart D i Labayen I, 2018). Quan es dona una agressió sexual, el recurs més adequat és el servei d'urgències. A Barcelona, el Servei d'Urgències de l'Hospital Clínic s'ha reconegut com a centre de referència per atendre casos de violència sexual recent.

Quan es detecta una situació de brot psicòtic o un intent autolític, l'atenció més adequada es dona a les urgències psiquiàtriques.

A més de totes aquestes situacions de crisi de l'àmbit de salut, els usuaris de *chemsex* també poden presentar una situació de vulnerabilitat extrema social. En aquests casos, cal contactar amb el centre d'urgències i emergències socials (CUESB) si la persona està a Barcelona o als serveis socials de referència en el seu municipi.

Proposta de millora: en tots aquests casos es poden fer les preguntes clau recollides a l'annex 1 d'aquest document per detectar qualsevol altra problemàtica més permanent associada al *chemsex* i oferir continuïtat assistencial adequada .

Chemsex problemàtic

La pràctica de sexe associat al consum de drogues pot desenvolupar un abús del consum o una addicció a les substàncies o problemes relacionats amb la salut sexual o amb la salut mental que cal abordar d'una manera més continuada. Sovint aquestes problemàtiques passen desapercebudes per als i a les professionals, tot i que moltes persones que practiquen *chemsex* són usuàries de la xarxa sanitària pública.

La detecció es pot fer de forma sistemàtica, oportunista o per sospita. La recomanació és fer-la de manera oportunista quan es donen alguns senyals d'alerta.

Els dispositius on és més probable que se'n pugui fer una detecció precoç són les clíniques i unitats d'ITS, els serveis de malalties infeccioses i unitats del VIH, així com els programes de proves ràpides de VIH o ITS o els dispositius per accedir a la PrEP.

D'una banda, les clíniques on es tracten ITS són un lloc idoni per detectar persones que fan practiques de *chemsex*, ja que es tracta d'un recurs utilitzat habitualment per aquesta població diana per realitzar-se proves de manera periòdica. Els seus equips fan preguntes de forma rutinària als usuaris per detectar consum de drogues en el context sexual. Aquesta feina pot ser també realitzada pels referents d'ITS d'atenció primària.

També els serveis de malalties infeccioses i unitats del VIH són un lloc adequat per fer aquest rastreig, ja que les pràctiques de *chemsex* són més habituals en homes GBHSH amb el VIH.

Cal preguntar sobre el seu consum de substàncies i si és associat a pràctiques sexuals (més detall, a l'annex 1). En funció de les respostes, la intervenció ha de consistir a donar-los informació sobre com reduir els riscos associats a la pràctica de *chemsex* o bé a fer una intervenció breu o una derivació a un recurs especialitzat.

I, de l'altra banda, en els **centres de la xarxa d'atenció a drogodependències** atenen persones que ja tenen problemes associats al consum de substàncies.

Proposta de millora: en aquests recursos és convenient introduir preguntes per contrastar si el consum de drogues es realitza en un context sexual, especialment quan les drogues que fa servir la persona coincideixen amb les que es fan servir habitualment en el context del *chemsex* (vegeu l'annex 1).

Si es detecta que el problema de consum va associat a la pràctica del *chemsex*, cal considerar aquest factor en la intervenció. A més, l'abordatge té un doble objectiu. D'una banda, abordar el trastorn per consum de substàncies i, per l'altra, l'impacte en la vessant sexual. És fonamental l'abordatge de la relació del consum amb les practiques sexuals.

Finalment, les **entitats comunitàries**, per la seva proximitat a la comunitat LGTBQ+, són espais de confiança on les persones poden parlar de les qüestions de qualsevol índole que els preocupen. Aquesta proximitat les situa en una posició clau per detectar problemes associats a la pràctica del *chemsex*. En aquests casos, s'ofereix una atenció psicològica individual o grupal, segons es consideri més adient. En les situacions en què les persones presenten un trastorn per consum de substàncies greu, amb comorbiditat amb alguna altra patologia física o mental, n'està indicada la derivació a algun servei especialitzat com són els CAS.

I, per últim, també hi ha alguns espais com ara grups de reducció de danys, jornades amb participació d'usuaris, serveis d'atenció telefònica, etc., on les persones amb problemes relacionats amb la pràctica de *chemsex* es poden adreçar i fer demandes d'ajuda (a vegades indirectes) i, si els i les professionals hi estan amatents, en poden fer una detecció precoç.

Derivació

És important que l'enfoc estigui basat en els usuaris i en les necessitats percebudes per ells mateixos. Quan es planteja una derivació a un recurs, per tal que la derivació sigui exitosa, cal preparar l'accés al recurs amb cada persona tenint en compte la seva motivació per iniciar el nou tractament i les resistències que puguin aparèixer.

Proposta de millora: es pot establir una figura de gestió de casos que faci el seguiment de la derivació i es coordini amb els recursos on aquesta s'ha fet.

2.5. Intervenció

Objectius

Oferir una atenció especialitzada a les persones que presenten problemes de salut associats a la practica del *chemsex*.

Garantir una atenció adequada de les necessitats de salut derivades de les pràctiques del *chemsex* a la xarxa de serveis públics, i en particular l'atenció a les drogodependències, la salut mental i salut sexual.

Reconèixer i donar suport a l'abordatge del *chemsex* per part de les entitats comunitàries.

Promoure un abordatge integrat i coordinat dels usuaris que fan pràctiques de *chemsex*, i millorar els procediments de derivació i coordinació entre els serveis que duen a terme aquesta intervenció.

Grups a què es dirigeix

Persones que presenten problemes associats a la practica del *chemsex* i que estan disposades a rebre atenció i tractament, ja sigui amb objectius d'abstinència o de reducció de riscos. Alguns serveis inclouen atenció a la parella o la família dels usuaris.

Agents que han de facilitar la intervenció i el paper que hi tenen

Serveis d'intervenció i tipologia d'atenció oferta

Donat que les pràctiques de *chemsex* poden tenir impactes negatius en diferents aspectes de la salut (salut sexual, addiccions, salut mental, etc.), la tipologia dels serveis que poden atendre les persones amb problemes associats a aquestes pràctiques pot ser molt variada.

Com s'ha descrit al capítol anterior, la porta d'entrada per posar-se en contacte amb els i les professionals per demanar atenció pot ser diversa: un servei d'urgències de psiquiatria i medicina d'un hospital, una unitat d'ITS, una entitat comunitària, atenció primària o també, directament, un servei de reducció de danys o un CAS.

Les intervencions que es poden donar per abordar les complicacions associades a la practica de *chemsex* són igualment variades. Generalment, l'abordatge de les necessitats de salut dels usuaris de *chemsex* requereix la participació de diferents centres o serveis. Hi ha determinats recursos assistencials que tenen un paper més destacat i freqüent en aquestes intervencions, mentre que d'altres hi juguen un rol complementari. També hi ha altres recursos que poden intervenir-hi d'una manera ocasional.

Tipologia dels centres, serveis o unitats implicats	Acció d'intervenció
Clínicas o unitats d'ITS	Paper destacat
CAS	Paper destacat
Urgències mèdiques i psiquiàtriques	Paper destacat
Unitats de VIH	Paper destacat
Entitats comunitàries	Paper destacat
Atenció primària	Paper complementari*
CSMA	Paper complementari
Unitats de desintoxicació hospitalària/patologia dual	Paper complementari
Unitat de conductes d'addiccions comportamentals	Paper complementari
SEM	Paper complementari
Serveis de reducció de danys (centres, equips de carrer, etc.)	Paper complementari **
Serveis residencials (VIH)	Paper complementari
Serveis socials	Suport ocasional
Cossos policials	Suport ocasional***

* *Com passa amb altres serveis, les intervencions de l'atenció primària són més freqüents als barris o àrees on el chemsex és més prevalent, i en aquest cas destaca el paper del o la referent d'ITS de l'atenció primària.*

** *Alguns dels usuaris atesos en aquests serveis pot ser que facin pràctiques de chemsex.*

*** *En algunes ocasions, els usuaris requereixen atenció dels cossos policials quan són víctimes de robatoris, ciberassetjament, agressions sexuals, etc.*

Recursos de referència

Qualsevol usuari que fa pràctiques de *chemsex* que requereix atenció per problemes associats amb el seu consum pot sol·licitar-la en el CAS assignat a la seva zona de residència. Els CAS són els recursos especialitzats en l'atenció psicosocial i sanitària a les addiccions. Compten amb un equip interdisciplinari en el qual hi participen professionals de la medicina i psiquiatria, psicologia, infermeria, treball social i educació social, entre d'altres.

Sovint les persones que fan aquestes pràctiques s'adrecen a entitats comunitàries on els poden atendre i donar suport psicològic i que coneixen en profunditat la cultura LGTBQ+. En alguns programes d'entitats comunitàries, hi participen igualment usuaris formats en ajuda mútua i agents de salut. A l'annex 3 s'inclou una descripció detallada de serveis específics d'organitzacions comunitàries per a usuaris de *chemsex*.

Atenció individual i grupal

A més de l'atenció individual, alguns serveis especialitzats han incorporat l'atenció grupal a la seva oferta d'activitats dirigides a usuaris de *chemsex*, per a la qual cosa es requereix que tinguin un volum suficient de participants. En el CAS de Sants de la ciutat de Barcelona, com a exemple, han posat en marxa l'atenció grupal separada per usuaris amb objectius d'abstinència i usuaris que prefereixen un abordatge des de la perspectiva de la reducció de danys.

Atenció presencial i en línia

L'atenció en línia a usuaris de *chemsex* era poc freqüent fins fa no massa temps. Alguns serveis especialitzats en *chemsex*, com el programa *ChemSex Support* de Stop Sida, ofereixen atenció psicològica en línia i realitzen intervencions en espais virtuals mitjançant cibereducadors.

Arran de la pandèmia de la COVID-19, l'atenció telefònica i en línia s'ha convertit en un format habitual per treballar amb els usuaris en diferents tipus de serveis, i ja existeixen recomanacions per a l'ús de canals d'atenció no presencial en consultes ambulatories d'hospitals, centres sociosanitaris i salut mental (**Recomanacions d'ús dels Canals d'Atenció No Presencial - TIC Salut Social**).

Aspectes clau i propostes de millora

L'atenció ha d'estar basada sempre a posar al centre les persones usuàries. Aquestes intervencions han de ser sempre enfocades des d'un principi d'autonomia, apostant per la responsabilitat dels usuaris i respectant les seves decisions, i oferint intervencions orientades tant a la reducció de riscos com a fomentar l'abstinència de substàncies.

Les necessitats de salut d'aquest perfil d'usuaris solen ser diverses i poden requerir la intervenció de diferents tipus de centres i serveis. Per això, és necessari que els i les professionals rebin la formació per conèixer millor la naturalesa d'aquestes necessitats i saber quin paper li correspon a cada equip o servei per tal de poder oferir una atenció integral i global.

Amb la finalitat de poder donar una atenció equitativa i efectiva al territori, i perquè aquesta activitat assistencial tingui la coherència i la unitat requerides, és necessari que els diferents dispositius que atenen aquesta població coneguin la resta d'agents intervinents, que s'estableixin procediments per contrastar les derivacions realitzades i s'acordin mecanismes i vies de coordinació comuns.

D'altra banda, cal intensificar i donar suport a les tasques de **divulgació, mediació i interlocució comunitària** que en molts casos ja porten a terme les entitats comunitàries LGTBQ+.

Els usuaris participants al grup focal han destacat la importància de fer un abordatge de la sexualitat i la seva vivència, alhora que també s'aborden els problemes associats al consum de substàncies o l'addicció. Aquest aspecte és fonamental per al procés de canvi pel que fa a l'aspecte terapèutic.

Per poder garantir una atenció de qualitat, és necessari que els equips de tots els centres i serveis que fan intervenció estiguin capacitats i formats per poder atendre aquestes especificitats, tan pel que fa a l'atenció a les addiccions com pel que fa a aspectes sexuals, i tant als serveis públics com a les entitats comunitàries LGTBQ+. A més, és important que la formació inclogui l'adquisició de competències culturals de l'àmbit LGTBQ+ necessàries per

comprendre la naturalesa del fenomen, facilitar l'empatia i la comunicació i poder oferir un abordatge adequat.

Pel que fa a l'assistència en situacions d'urgència, com per exemple reaccions adverses i sobredosis, cal que es tingui present que algunes poden produir-se a saunes, clubs de sexe i hotels dirigits al públic gai. Per protegir la salut dels usuaris de *chemsex* que es trobin en aquesta situació mentre s'espera l'arribada dels equips d'urgències extrahospitalàries, és convenient que els treballadors d'aquests establiments disposin també d'una formació adequada sobre el fenomen del *chemsex* i sobre com identificar una urgència d'aquest tipus i actuar-hi. Per això, s'inclou en el pla de formació en matèria de *chemsex* un mòdul formatiu dirigit a millorar la formació del personal dels negocis més exposats a aquest tipus de situacions.

Un altre aspecte sobre el qual es proposa que s'introdueixi l'abordatge assistencial té a veure amb l'actualització del sistema d'informació, de manera que permeti conèixer l'evolució de les demandes de tractament en els CAS i altres serveis de la xarxa relacionades amb les pràctiques de consum de drogues en context sexual. Per a això, és suficient la incorporació als instruments de registre d'un camp que permeti identificar l'existència d'aquest tipus de pràctiques dels usuaris. Aquesta iniciativa es fonamenta en les recomanacions realitzades a aquest respecte per l'*European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction* (EMCDDA, 2017), l'Estratègia nacional sobre addiccions 2017-2024 (PNSD, 2017), les recomanacions del Ministeri de Sanitat (*Ministerio de Sanidad*, 2020) i del mateix Pla de drogues i addiccions comportamentals 2019-2023 (ASPC, 2019).

Pla de formació sobre *chemsex*

3

Objectiu

Actualitzar i millorar la formació dels i les professionals implicats en la prevenció, detecció, derivació i assistència als usuaris de *chemsex*.

Serveis o equips professionals en què és necessari fer un esforç més gran en la formació sobre *chemsex*

Degut a la importància del seu paper en l'abordatge de les necessitats de salut que poden presentar els usuaris de *chemsex*, els següents equips de centres i serveis són prioritaris a l'hora d'orientar l'oferta sobre aquesta matèria:

- CAS.
- Clínicas o unitats d'ITS.
- Urgències de psiquiatria.
- Unitats de desintoxicació hospitalària/patologia dual.
- Unitats de conductes d'addicions comportamentals.
- Urgències de medicina.
- Serveis de malalties infeccioses i unitats de VIH.

Altres tipus de centres, serveis o cossos que poden requerir formació si treballen en les àrees de més prevalença del *chemsex* són els següents:

- Atenció primària.
- Centres de salut mental d'adults (CSMA).
- Serveis d'emergències mèdiques (com ara el SEM).
- Cossos policials.
- Serveis socials.

Dins d'aquests, hi ha figures o equips als quals pot dirigir-se aquesta oferta de formació, com és el cas dels i les referents d'ITS en el centres d'atenció primària o les unitats policials que intervenen més freqüentment en relació amb el col·lectiu LGTBQ+.

D'altra banda, les organitzacions comunitàries LGTBQ+ han estat pioneres en la resposta al fenomen del *chemsex* i alguns serveis comunitaris tenen un paper destacat en l'abordatge de les necessitats de salut de les persones que el practiquen. A més de tenir accés a les activitats formatives sobre aquest fenomen, els seus equips poden també actuar com a formadors i compartir la seva experiència, especialment en matèria de competències culturals de l'àmbit LGTBQ+.

També en el sector de l'oci existeixen necessitats de formació sobre el chemsex, particularment en el personal que treballa en negocis com saunes, clubs de sexe, hotels i festivals orientats al públic LGTBQ+. Per aquest motiu, s'inclou en la proposta de formació una unitat de coneixements bàsics dirigida al personal d'aquest sector. Els continguts d'aquesta unitat aborden a més coneixements i eines per a l'abordatge de situacions com sobre dosis i reaccions adverses que puguin patir els clients que facin us de les seves instal·lacions.

Àrees geogràfiques on és prioritari que s'ofereixi formació sobre el *chemsex*

Les accions formatives s'han de dirigir de manera prioritària als equips que intervenen en àrees geogràfiques on les pràctiques de *chemsex* són més prevalents, com és el cas de la ciutat de Barcelona i tota la seva àrea metropolitana, així com Sitges.

Continguts temàtics més rellevants per a aquests equips

Les accions formatives previstes s'agrupen en diferents continguts temàtics. Es proposa la realització d'una unitat formativa bàsica sobre *chemsex*, comuna a diferents perfils professionals. Aquesta unitat és la primera a desenvolupar d'entre la resta d'unitats temàtiques. La llista completa de continguts és la següent:

- A. Formació bàsica sobre *chemsex*.
- B. Substàncies utilitzades en el context del *chemsex*.
- C. Competències culturals dels àmbits LGTBQ+ i *chemsex*.
- D. Intervenció en *chemsex* des de diferents centres i serveis; coordinació.
- E. Reducció de riscos, sexuals i de consum en el context del *chemsex*.
- F. Formació sobre *chemsex* per a negocis dirigits al públic LGTBQ+.

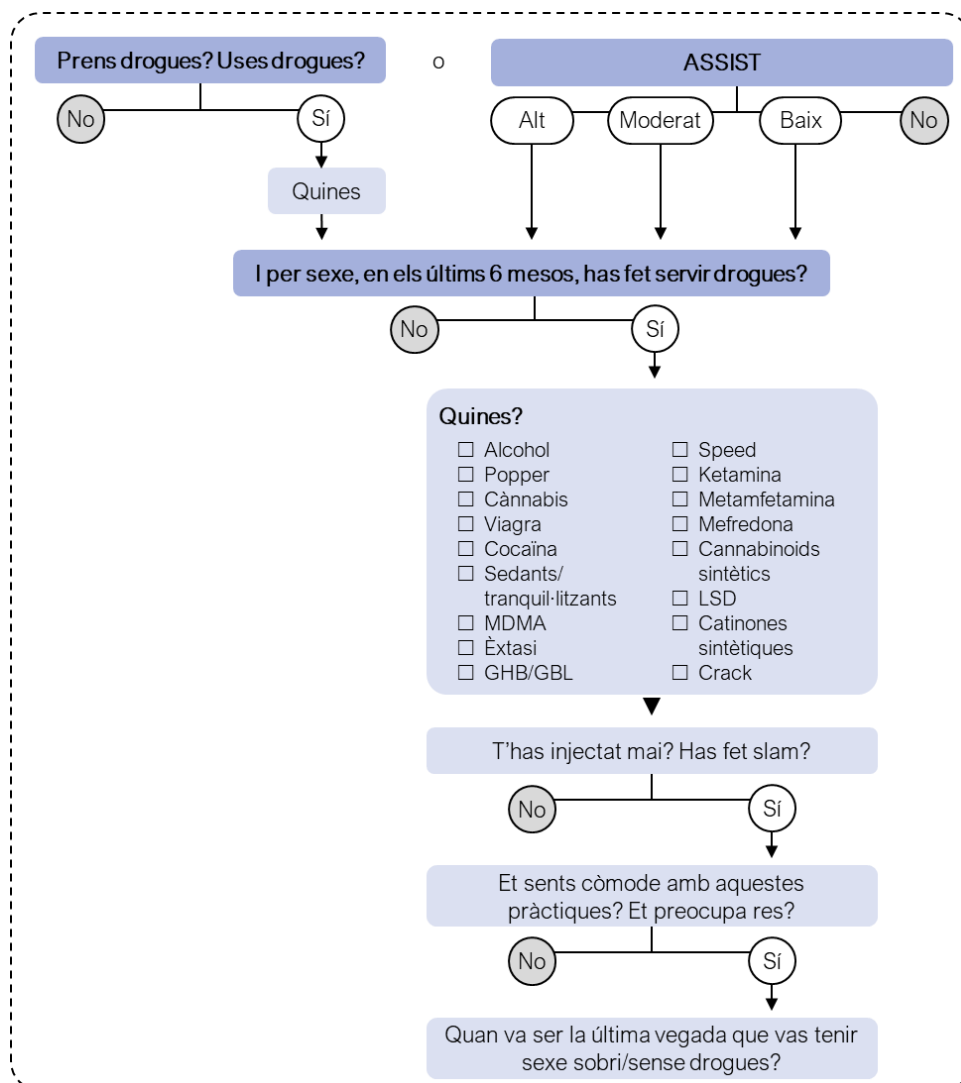
En l'annex 2 s'inclou el desglossament dels continguts previstos per a cadascuna de les unitats o mòduls de formació, així com la seva durada i el perfil prioritari al qual es dirigeixen. Aquests continguts poden igualment adaptar-se al llarg del temps, per donar resposta a noves necessitats detectades, com per exemple les derivades de la resposta a la COVID-19 i altres contingències, o a altres actualitzacions que es requereixin.

Annexos

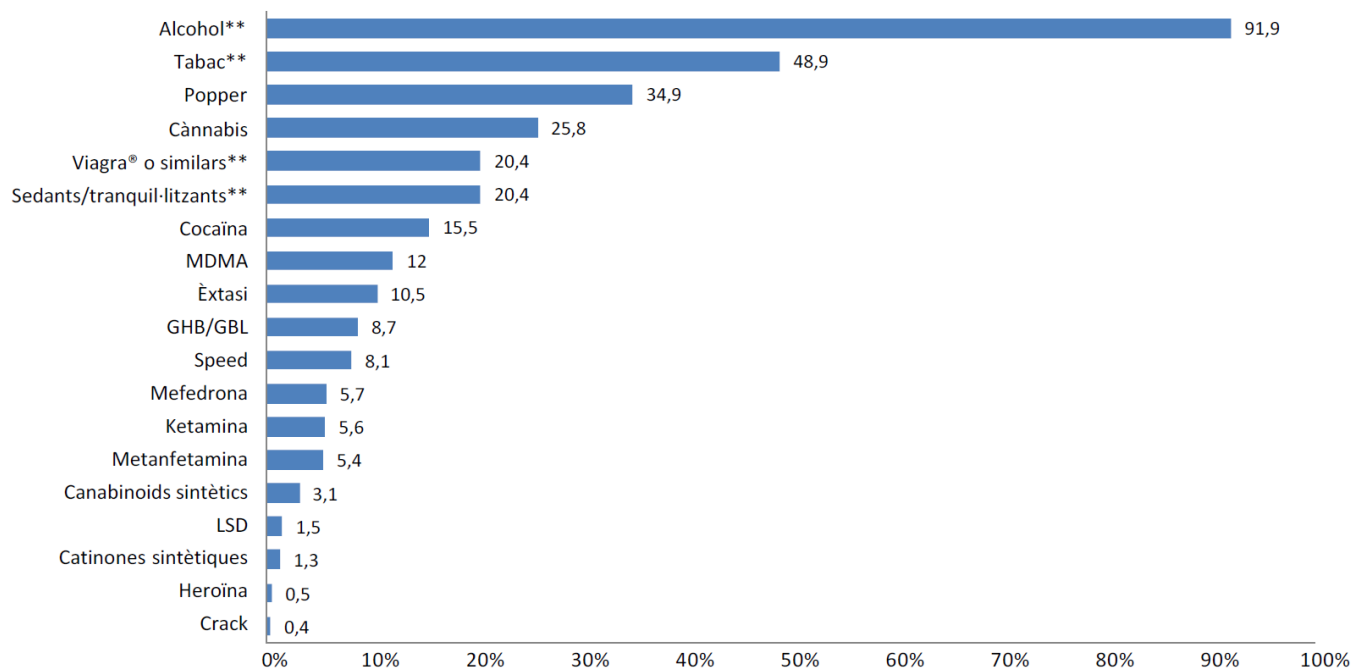
4

4.1. Annex 1. PROPOSTES DE PREGUNTES PER A LA DETECCIÓ DE PERSONES QUE PRACTIQUEN CHEMSEX

Per als recursos on el motiu de consulta està relacionat amb les pràctiques sexuals, la proposta de preguntes per a la detecció de persones que practiquen *chemsex* és la que s'inclou tot seguit.

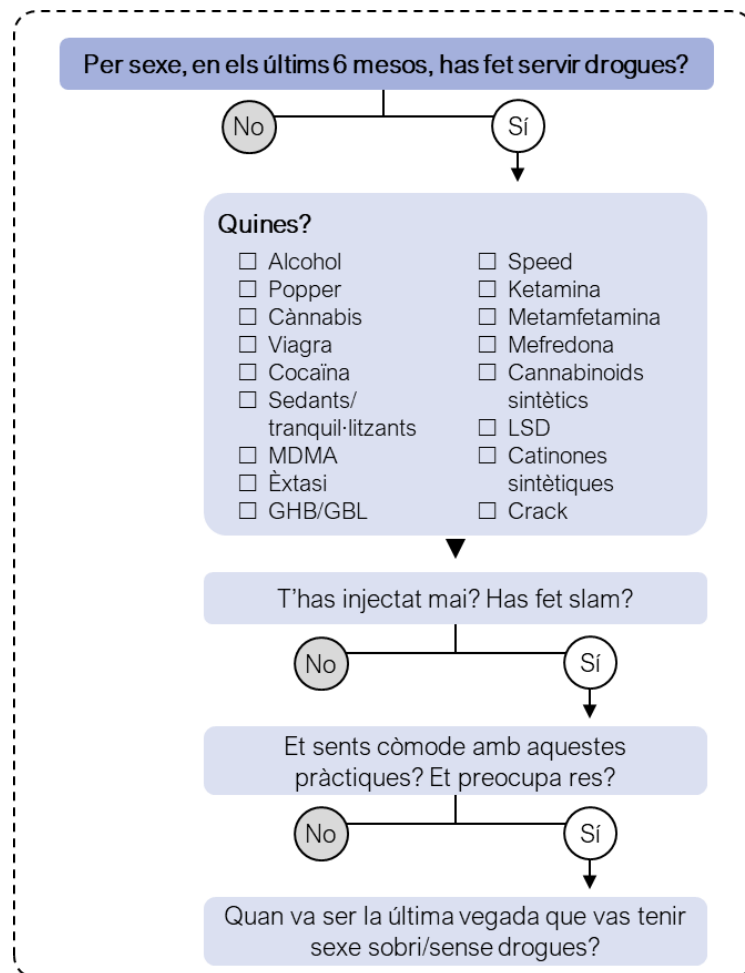
L'ordre per preguntar sobre les substàncies ha de ser de més utilitzades a menys, seguint la prevalença de consum que es recull en el gràfic següent.

* El consum de cada droga va ser preguntat per separat: ** drogues legalitzades

Font: Encuesta europea on-line para hombres que tienen sexo con hombres (EMIS-2017): resultados en España

Per als recursos on el motiu de consulta està relacionat amb el consum de substàncies, la proposta de preguntes de detecció de persones que practiquen *chemsex* és la que s'inclou a continuació.

4.2. Annex 2. ACCIONS DE FORMACIÓ PER A PROFESSIONALS EN MATÈRIA DE CHEMSEX

Descripció de la proposta formativa

Existeix consens sobre la necessitat de millorar la formació dels i les professionals que intervenen en la prevenció, detecció i abordatge del *chemsex* a Catalunya. En aquest document es recull una proposta concreta per impulsar la formació en aquest àmbit partint de les necessitats detectades. I es detalla quins continguts poden resultar més adients per respondre-hi.

Per a això, s'han configurat uns paquets temàtics de continguts que recullen els aspectes que es consideren prioritaris per millorar la formació dels i les professionals de determinats tipus de centres i serveis.

En aquesta iniciativa es planteja que s'incorporin l'experiència i coneixements dels i les professionals que ja intervenen en la resposta al fenomen del *chemsex* a Catalunya convidant-los a participar com a docents per formar altres equips de serveis públics i comunitaris.

A l'escenari actual, la pandèmia per la COVID-19 i les mesures adoptades per fer-li front han afectat la implementació de diverses accions formatives, especialment les de caràcter presencial. Per aquest motiu, les circumstàncies fan aconsellable que es prioritzi la formació en línia.

El plantejament d'aquesta oferta formativa s'ha dissenyat amb la intenció de posar a disposició dels i les professionals mòduls temàtics independents, que poden ser cursats de manera individual, amb la màxima flexibilitat, de manera que se'n permeti la realització en qualsevol moment dins dels cicles formatius previstos.

Una vegada oferts i difosos els mòduls disponibles per ser cursats en cada període o exercici, qualsevol professional d'aquests centres o serveis pot sol·licitar l'accés a la plataforma a través d'un formulari d'inscripció. Una vegada realitzat el procediment d'alta, es reben el nom d'usuari i la contrasenya per poder accedir al contingut dels mòduls, llegir la documentació de suport i realitzar l'exercici d'autoavaluació. Els participants que superin les proves d'avaluació previstes per a cada un dels mòduls podran rebre els certificats corresponents.

L'oferta dels mòduls formatius independents s'acompanya d'una indicació sobre quins són els més idonis per a cada professional en funció del tipus de centre o servei en el qual treballa. Però també ha de ser possible que cursin la resta dels mòduls de formació disponibles sobre *chemsex* si volen continuar ampliant els seus coneixements.

Es considera prioritària l'oferta del mòdul de formació bàsica sobre *chemsex*, i al llarg de 2021 s'anirà desenvolupant l'oferta completa de mòduls.

A continuació, es detalla cada un dels mòduls formatius, amb la indicació dels tipus de professionals o equips a què se'n recomana la realització.

Mòduls de formació

A. Formació bàsica sobre <i>chemsex</i>
B. Substàncies utilitzades en el context del <i>chemsex</i>
C. Competències culturals dels àmbits LGTBQ+ i <i>chemsex</i>
D. Abordatge integrat vers els usuaris de <i>chemsex</i> . Intervenció en <i>chemsex</i> dels diferents centres i serveis; coordinació
E. Reducció de riscos sexuals i de consum en el context del <i>chemsex</i>
F. Formació sobre <i>chemsex</i> per a negocis dirigits al públic LGTBQ+

Mòduls de formació sobre *chemsex* proposats en funció del tipus d'activitat professional

SERVEIS PÚBLICS						
Clíriques o unitats d'ITS	A		C	D	E	
Urgències de psiquiatria	A	B	C	D		
Urgències de medicina	A	B	C	D		
Unitats de VIH	A		C	D	E	
Atenció primària	A		C	D		
CSMA	A	B	C	D		
CAS	A	B	C	D	E	
Unitats de desintoxicació hospitalària/patologia dual	A	B	C	D		
Unitat de conductes d'addicions comportamentals	A	B	C	D	E	
SEM	A		C	D		
Cossos policials	A		C	D		
Serveis socials	A		C	D		

SERVEIS COMUNITARIS						
Entitats comunitàries	A		C	D	E	
Serveis de reducció de danys (centres, equips de carrer, etc.)	A		C	D	E	
Serveis residencials (VIH)	A		C	D		
Organitzacions de treballadors sexuals	A		C	D	E	

INDÚSTRIA DE LLEURE DIRIGIDA AL COL·LECTIU LGTBQ+

Responsables i treballadors de saunes,
clubs de sexe, festivals i hotels dirigits al
públic LGTBQ+

F

Distribució dels continguts de mòdul de formació

A. Formació bàsica sobre el *chemsex*

- Comprensió del fenomen del *chemsex*
- Qui el practica? A quins llocs es practica?
- Substàncies més utilitzades en el context del *chemsex*, nocions bàsiques
- Motius esmentats pels usuaris de *chemsex* per practicar-lo
- Dades disponibles sobre la situació epidemiològica
- Argot bàsic
- Implicacions per a la salut que poden tenir aquestes pràctiques
- Interaccions farmacològiques entre tractaments del VIH i drogues usades en el *chemsex*
- *Chemsex* problemàtic i necessitats d'atenció dels usuaris; coneixement del circuit de derivació i factors claus per fer-la correctament

B. Substàncies utilitzades en el context del *chemsex*

- Psicofarmacologia de les principals substàncies utilitzades en les pràctiques de *chemsex*
- Vies de consum, dosi d'ús i efectes
- Complicacions possibles en l'ús d'aquestes substàncies
- Trastorns relacionats
- Valoració de l'usuari i abordatge
- Intervenció en sobredosis

C. Competències culturals dels àmbits LGTBQ+ i *chemsex*

- Què són les competències culturals?
- Coneixements bàsics sobre diversitat sexual
- Cultura de l'àmbit LGTBQ+
- Cultura sexual gai i subcultures sexuals, codis, argot, referències comunitàries
- Pràctiques sexuals específiques, descripció, significat
- *Slam*: erotització del consum injectat de substàncies per injecció
- Comprensió de contextos on es practica el *chemsex*:
 - Cases particulars
 - Saunes i locals de sexe
 - Zones de cruising
 - Sexe virtual
 - Altres (hotels, lloguers a particulars, etc.)
- Ús i impacte de les aplicacions i webs de contactes gais
- Paper dels circuits de lleure gai internacionals; el turisme gai i el seu calendari
- Consentiment sexual i *chemsex*
- Necessitats de salut específiques de les persones LGTBQ+; VIH, VHC i *chemsex*
- Barreres d'accés a serveis de prevenció i tractament
- Importància de l'empatia, el respecte i l'eliminació de judicis morals

D. Intervenció en el *chemsex* dels diferents centres i serveis; coordinació

- Abordatge integrat dels usuaris de *chemsex*
- Comprensió del paper dels agents implicats en l'abordatge:
 - Intervenció de les unitats de VIH
 - Intervenció dels CAS/CSMA/AC
 - Intervenció de les urgències de salut mental
 - Intervenció de les urgències generals
 - Intervenció de les organitzacions comunitàries
 - Intervenció dels CAP/referents de ITS
 - Intervenció de les unitats d'ITS
 - Intervenció dels altres serveis de salut mental
 - Intervenció dels serveis residencials del VIH (pisos i cases d'acollida)
- Coordinació entre serveis
- Marc d'intervenció: enfocament basat en les necessitats dels usuaris
- Eines comunes: aconsellament en el context del *chemsex*

E. Reducció de riscos sexuals i de consum en el context del *chemsex*

- Importància de la perspectiva de reducció de riscos en el context del *chemsex*
- Reducció de riscos en l'ús de drogues en el *chemsex*, i missatges de salut:
 - Segons les drogues utilitzades
 - Segons la via d'administració
 - Segons el lloc on es practica
- Reducció de riscos relacionats amb les pràctiques sexuals, i missatges de salut
- Factors de protecció i risc per a usuaris del *chemsex*

F. Formació sobre *chemsex* per a negocis dirigits al públic LGTBQ+

- Comprensió del fenomen del *chemsex*
- Qui el practica? A quins llocs es practica?
- Substàncies més utilitzades en el context del *chemsex*, nocions bàsiques
- Motius esmentats pels usuaris de *chemsex* per practicar-lo
- Implicacions per a la salut que poden tenir aquestes pràctiques
- Argot bàsic
- Consentiment sexual i *chemsex*
- Primers auxilis bàsics (protegir, avisar i socórrer o seqüència PAS) aplicats a les emergències per intoxicació per l'ús de drogues utilitzades en contextos sexuals
- *Chemsex* problemàtic i necessitats d'atenció dels usuaris

4.3. Annex 3. RECURSOS ESPECÍFICS PER A USUARIS DE CHEMSEX

Recursos que intervenen en l'abordatge dels usuaris de chemsex

Tal com s'ha descrit en el document, donat que les pràctiques de chemsex poden tenir impactes negatius en diferents aspectes de la salut (salut sexual, addiccions, salut mental, etc.), la tipologia de serveis que poden atendre les persones amb problemes associats a aquestes pràctiques pot ser molt variable.

En aquest sentit, són molts els serveis que intervenen en l'abordatge de les necessitats de salut derivades de les pràctiques de chemsex.

Tipologia dels centres, serveis o unitats implicats	Acció d'intervenció
Clíniques o unitats d'ITS	Paper destacat
CAS	Paper destacat
Urgències mèdiques i psiquiàtriques	Paper destacat
Unitats de VIH	Paper destacat
Entitats comunitàries	Paper destacat
Atenció primària	Paper complementari*
CSMA	Paper complementari
Unitats de desintoxicació hospitalària/patologia dual	Paper complementari
Unitat de conductes d'addiccions comportamentals	Paper complementari
SEM	Paper complementari
Serveis de reducció de danys (centres, equips de carrer, etc.)	Paper complementari **
Serveis residencials (VIH)	Paper complementari
Serveis socials	Suport ocasional
Cossos policials	Suport ocasional***

* Com passa amb altres serveis, les intervencions de l'atenció primària són més freqüents als barris o àrees on el chemsex és més prevalent, i en aquest cas destaca el paper del o la referent d'ITS de l'atenció primària.

** Alguns dels usuaris atesos en aquests serveis pot ser que facin pràctiques de chemsex.

*** En algunes ocasions, els usuaris requereixen atenció dels cossos policials quan són víctimes de robatoris, ciberassetjament, agressions sexuals, etc.

Existeixen diferents enllaços on es poden localitzar tots els serveis públics disponibles, amb la seva localització i dades de contacte.

- En el cas dels serveis de la Xarxa d'Atenció a les Drogodependències, apareixen recollits en el següent enllaç:
https://drogues.gencat.cat/ca/ciutadania/busqueu_ajuda/on_os_podeu_tractar/
- En aquest enllaç, es poden localitzar els recursos de salut mental a Catalunya:
<https://www.salutmental.org/la-salut-mental/mapa-recursos/>

Serveis específics

Tot i que la majoria dels recursos esmentats atenen diferents tipus de perfils de persones i de necessitats de salut, alguns en concret (fonamentalment d'organitzacions comunitàries) han desenvolupat serveis, materials preventius i altres recursos específics per a les persones que fan pràctiques de *chemsex*.

Consulteu l'apartat **Entitats i Recursos: abordatge del chemsex** al Canal Drogues,

Bibliografía

5

Abordaje del fenómeno del chemsex. Secretaría del Plan Nacional sobre el Sida. Ministerio de Sanidad. 2020 [consultat des 2020]. Disponible a:
https://www.mscbs.gob.es/ciudadanos/enfLesiones/enfTransmisibles/sida/chemSex/docs/CHEMSEX_ABORDAJE.pdf

Coll J, Fumaz C. Drogas recreativas y sexo en hombres que tienen sexo con hombres: chemsex. Riesgos, problemas de salud asociados a su consumo, factores emocionales y estrategias de intervención. Rev Enf Emerg. 2016;15:77-84.

Curto J, Dolengevich H, Soriano R, Belza MJ. Documento técnico: abordaje de la salud mental del usuario con prácticas de chemsex. Madrid: MSD; 2020. [consultat des 2020] Disponible a:
https://www.mscbs.gob.es/ciudadanos/enfLesiones/enfTransmisibles/sida/chemSex/docs/Abordaje_salud_mental_chemsex.pdf

Encuesta europea on-line para hombres que tienen sexo con hombres (EMIS-2017): resultados en España. Ministerio de Sanidad; 2020. [consultat set 2020]. Disponible a:
https://www.mscbs.gob.es/ciudadanos/enfLesiones/enfTransmisibles/sida/docs/EMIS_Report_07052020.pdf

Estrategia Nacional de Adicciones 2017-2024 [consultat set 2020]. Disponible a:
https://pnsd.sanidad.gob.es/pnsd/estrategiaNacional/docs/180209 ESTRATEGIA_N.ADICCIONES_2017-2024__aprobada_CM.pdf

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2017) EMCDDA for Health and social responses to drug problems: a European guide. Understanding the extent of the problem [consultat set 2020]. Disponible a: https://www.emcdda.europa.eu/publications/manuals/health-and-social-responses-to-drug-problems-a-european-guide_en

Fernández-Dávila P. «Sesión de sexo, morbo y vicio»: una aproximación holística para entender la aparición del fenómeno *ChemSex* entre hombres gays, bisexuales y otros hombres que tienen sexo con hombres en España [consultat set 2020]. Rev Multidiscip Sida. 2016;4(7):41-65. Disponible a:
<http://www.revistamultidisciplinardelsida.com/sesion-de-sexo-morbo-y-vicio-una-aproximacion-holistica-para-entender-la-aparicion-del-fenomeno-chemsex-entre-hombres-gais-bisexuales-y-otros-hombres-que-tienen-sexo-con-hombres-en-espana/>

Grupo de Expertos del Grupo de Estudio de Sida de la SEIMC (GESIDA), Secretaría del Plan Nacional sobre el Sida (SPNS), Grupo de Estudio de ITS de la SEIMC (GEITS), Grupo Español para la Investigación de las Enfermedades de Transmisión Sexual de la Academia Española de Dermatología y Venerología y de la Sociedad Española de Infectología Pediátrica (SEIP). Documento de Consenso Sobre Diagnóstico y Tratamiento de las Infecciones de Transmisión Sexual en Adultos, Niños y Adolescentes. 2017. [consultat set 2020]. Disponible a:
<https://www.seimc.org/contenidos/gruposdeestudio/geits/pcientifica/documentos/geits-dc-ITS-201703.pdf>

Grupo de trabajo sobre chemsex. Preguntas y respuestas sobre chemsex. Plan Nacional sobre el Sida, Ministerio de Sanidad; 2020 [consultat set 2020]. Disponible a: https://www.mscbs.gob.es/ciudadanos/enfLesiones/enfTransmisibles/sida/chemSex/docs/Documento_preguntas_chemsex.pdf

Llibre blanc de la prevenció a Catalunya: consum de drogues i problemes associats. Direcció General de Salut Pública. Generalitat de Catalunya. 2008 [consultat set 2020]. Disponible a: https://drogues.gencat.cat/web/.content/minisite/drogues/professionals/guies_i_manuals/arxius/llibre_blanc_prevencio_drogues.pdf

London Friend, Adfam. *Chemsex* more than just sex & drugs. Information and advice for families, partners & friends. 2019. [consultat set 2020]. Disponible a: https://adfam.org.uk/files/ChemSex_Affected_Others.pdf

Martin R. Buenas prácticas de los Medios de comunicación en materia de drogas. RIOD. 2010 [consultat set 2020]. Disponible a: <https://riod.org/wp-content/uploads/2017/05/11.-2010-Buenas-pr%C3%A1cticas-de-los-MMCC-en-materia-de-drogas-RIOD-web.pdf>

Onusida Latina. Guía para abordaje del VIH en los Medios de Comunicación. 2011 [consultat set 2020]. Disponible a: <https://es.slideshare.net/OnusidaLatina/guia-para-abordaje-del-vih-red>

Pla de Drogues i Addiccions Comportamentals 2019-2023. (2019) [consultat set 2020]. Disponible a: https://drogues.gencat.cat/web/.content/minisite/drogues/contingutsadministratiu/pla_drogues/Pla-de-Drogues-i-Addiccions-Comportamentals-2019-23_OK_def.pdf

Stop Sida. Manifiesto de la Comisión *ChemSex* Support. Stop Sida. 2020 [consultat jul 2020]. Disponible a: <https://chemsex.info/manifiesto/>

Stuart D, Labayen I. Primeros Auxilios CHEMSEX. 2018 [consultat des 2020]. Disponible a: <https://davidstuart-org.webs.com/Chemsex%20First%20Aid%20action%20sheet%20SPANISH.pdf>

Soriano R, del Amo J. Abordaje del fenómeno del Chemsex. Una propuesta desde el Plan Nacional sobre el SIDA. Rev Esp Salud Pública. 2020;94: 4 de setembre e202009107. [consultat des 2020] Disponible a: https://www.mscbs.gob.es/biblioPublic/publicaciones/recursos_propios/resp/revista_cdrom/VOL94/EDITORIALES/RS94C_202009107.pdf

The EMIS Network. EMIS-2017-The European Men-Who-Have-Sex-With-Men Internet Sur-vey. Key findings from 50 countries. Stockholm: European Centre for Disease Prevention and Control; 2019.

TIC Salut Social. Ús dels canals d'Atenció No Presencial en consulta ambulatoria d'hospitals, centres socio-sanitaris i salut mental [consultat set 2020]. Disponible a: <https://ticsalutsocial.cat/actualitat/recomanacions-dus-dels-canals-datencio-no-presencial/>

